

TISZAESZLÁR

Krúdy Gyula

(Nyíregyháza, 1878. október 21. – Budapest, 1933. május 12.)

Kis híján fél évszázaddal a hírhedt tiszaezlári vérvád után írta meg regényét Krúdy Gyula *Solymosi Eszter*-ről, akinek tragikus eltűnése akkor szinte az egész világ közvéleményét lázba hozta. Meglepő, hogy csak a 30-as évek elején, élete vége felé született meg ez a műve. Kevés írása van ugyanis, amelynek anyagát ennyire régen hordozta volna magában.

Igaz, a per idején még csak öt éves volt, az egész országot felkavaró események mégis életreszóló élményeket jelentettek számára. Művének előhangjában így vallott erről: „Az én gyermekkoromban Nyíregyházán a tiszaezlári rosszhiszemű vérvádról beszélt mindenki [...] A korabeli gyermekek a tiszaezlári gyilkosság változatait hallgatták a gyermekmesék helyett.”

Hogy ilyen sok személyes inspiráció ellenére is csaknem fél évszázadnak kellett eltelnie, míg végre a nagy téma feldolgozására vállalkozott, annak többféle oka is lehetett, a késleltető tények között a legfőbb azonban minden bizonnyal *Eötvös Károly* híres emlékirata, *A nagy per* volt. Ismerte a nagy előd művét, többször írt is róla, s ez évtizedekig visszatartotta, hogy hasonló vállalkozásba kezdjen. Amikor végre elszánta magát Solymosi Eszter történetének újraírására, akkor sem valamiféle írói vetélkedés szándéka vezette, csupán kiegészíteni szerette volna a „vajda” írását. Ő maga így indokolta ezt: „Eötvös Károly nem ismerhette a tiszaezlári pör előzményeit, ún. »kulisszatitkait«, mert dunántúli ember volt. Éppen abból a szempontból íródtak ezek az itt-ott regényesnek is látszó feljegyzések, hogy sok, eddig ismeretlen és érthetetlen dolgok megmagyarázatnak velük, s így ötven esztendő távlatából kiegészítsük Eötvös Károly írói munkának is elsőrendű ügyvédi emlékiratát.”

Krúdy biztosan őszintén gondolta ezt az írói megjegyzését, azt azonban már nem tette hozzá, hogy 1931-ben *Hitler* uralomra jutása előtt két évvel, másféle aktualitása is lehetett a vérvádpert művészi erejű felidézésének. Sajnos, *A tiszaezlári Solymosi Eszter* visszhangtalan maradt. A folytatásos hírlapi közlésre alig figyelt oda valaki. Kötetben pedig csak évtizedekkel később, 1975-ben jelenhetett meg először.

Lásd még: *Nyíregyháza, Tuzsér.*

Irodalom: KATONA Béla, *A tiszaezlári Solymosi Eszter* = K. B., *A száz éves Krúdy*, Bp., 1978.